

цивільно-правової відповідальності на користь потерпілого та відновлення порушених прав та інтересів.

Викладене вище дозволяє дійти висновку, що цивільно-правовій відповідальності притаманні складові ознаки юридичної відповідальності. Тобто цивільно-правову відповідальність ми можемо визначити як негативний майновий державний примус до порушника на користь сторони чиї права та інтереси були порушені, у разі виконання зобов'язань неналежним чином або невиконання зобов'язань. Таким чином ефективність цивільно-правової відповідальності впливає з застосування та реалізацію відповідальності до осіб, що вчинили цивільне правопорушення.

Література:

1. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. – М.: Статут, 2005. – 235 с.
2. Малейн Н.С. Понятие и основания имущественной ответственности//Сов.го сударство и право. – 1970. – № 12. – С. 36–43.
3. Боднар Т.В. Гражданско-правовая ответственность за нарушение договорных обязательств: виды и формы // Альманах цивилистики: Сборник статей / Т.В.Боднар ; Под ред. Р.А. Майданика. – К. : Всеукраинская ассоциация издателей «Правова єдність», 2008. – Вып. 1. – С. 91.
4. Аналіз практики застосування судами ст. 16 Цивільного кодексу України: Верховний Суд України. *Вісник Верховного Суду України*. 2014. № 8. С. 17.

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОД СПАДКОВОГО ПРАВА В ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

Гаврік Р. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративної діяльності
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Поняття методу спадкового права ні в законодавстві спадкового права, ні в роботах провідних сучасних фахівців зі спадкового права майже не виділяється. В той же час, його можна визначити як систему способів, засобів і прийомів, за допомогою яких регулюються спадкові відносини.

Оскільки метод спадкового права не виділяється в правовій доктрині, окремі дослідники припускають, що він не володіє специфікою і має ті ж характеристики, що й метод всього цивільного права [2, с. 13], тобто спадковим правовідносинам притаманний цивільно-правовий метод регулювання [4, с. 6], із чим погодитися не можемо.

Традиційно методи правового регулювання поділяються на диспозитивний і імперативний. Однак сучасне правознавство не заперечує досить давно висловлену теорію: ідея повної адекватності предмета і методу правового регулювання до певної міри консервативна і суперечить сучасним тенденціям комплексного розвитку законодавства. Дійсно, переважна більшість галузей права в якості методу мають таке поєднання дозволів, заборон і приписів, яке не дає в цілому чисто імперативний або диспозитивний метод, а являє собою сукупність окремих елементів цих двох методів [7, с. 24].

Метод правового регулювання спадкових відносин в цілому можна визначити як переважно диспозитивний, але з елементами імперативності.

Диспозитивність спадкового права проявляється в тому, що його суб'єкти вправі самостійно вибирати той чи інший варіант поведінки, можуть самі визначати склад і зміст своїх прав і обов'язків шляхом прийняття спадщини або відмови від неї, суб'єкти спадкового права діють на основі рівності наданих законом прав і обов'язків, презюмується рівність спадкових часток при спадкуванні за законом [7, с. 24]. Найчастіше права і обов'язки суб'єктів виникають на підставі договору, наприклад про зміну розміру спадкових часток або про зміну черговості одержання права на спадкування, про порядок та особливості розподілу спадщини, які в цілому не мають чітких законодавчих обмежень.

Причому в цьому випадку спадкове право виходить з визнання свободи договору, тобто незалежності і самостійності його сторін при виборі і формулюванні умов договору.

Диспозитивний метод правового регулювання спадкових правовідносин має такі риси: рівність учасників спадкових правовідносин, автономія волі учасників, їх майнова самостійність, захист прав переважно в судовому порядку та ін. [5, с. 7]. В той же час, коли мова йде про рівність в сфері спадкування, мається на увазі рівність наданих особі законом прав і обов'язків; рівний обсяг свободи в реалізації цих прав; рівні підстави та межі відповідальності за правопорушення. З іншого боку, про повну рівність у спадкових правовідносинах говорити не доводиться, оскільки учасниками спадкових правовідносин є і спадкоємці, і спадкодавці, очевидно, що спадкодавець і спадкоємець нерівні, оскільки один з них володіє правами і майном, а інший їх не має і залежить виключно від волі і прихильності до нього спадкодавця у випадках, коли спадкування

здійснюється за заповітом, нерівні права мають і спадкоємці за законом і за заповітом. Також спадкоємці за заповітом можуть успадкувати нерівноцінне за вартістю майно; хтось із спадкоємців може взагалі бути позбавлений спадщини; інтереси окремих категорій спадкоємців охороняються підвищеним захистом в порівнянні з іншими за допомогою інституту обов'язкової частки тощо. Зазначене дало підстави В. В. Долинській та І. Л. Корнеєвій виключити з числа рис спадкового права, таку рису, як рівність учасників спадкових правовідносин [2, с. 15]. В той же час, якщо говорити про юридичну рівність кожного із учасників спадкових правовідносин певної групи (спадкодавець, спадкоємці за законом, спадкоємці за заповітом, особи, які мають право на обов'язкову частку у спадщині), то вона притаманна спадковим правовідносинам і диспозитивному методу правового регулювання спадкових правовідносин.

Окремі правовідносини, пов'язані із державним та іншим публічно-правовим регулюванням у сфері спадкування, які входять в предмет спадкового права, в якості однієї зі сторін обов'язково мають суб'єкта, наділеного владно-розпорядчими повноваженнями: держава в особі компетентних уповноважених органів (податкових, судової системи) або органів, від імені держави здійснюють державні функції (інститут нотаріату та органи місцевого самоврядування, які вправі вчиняти притримані до нотаріальних дій). Такі відносини базуються на нерівності їх сторін, що зумовлює існування в даному випадку імперативного методу правового регулювання.

Окремі елементи імперативного методу правового регулювання є і в звичайних спадкових правовідносинах: зокрема, не можуть бути змінені волею спадкодавця і спадкоємців правила про обов'язкову частку в спадщині; імперативно закріплені законом черги при спадкуванні за законом (крім випадків укладення договору про зміну черговості у спадкуванні); не можуть бути проігноровані правила про форму та зміст заповіту – під загрозою його недійсності [7, с. 25].

В той же час, вище викладене стосується лише методу регулювання спадкових правовідносин, які не ускладнені іноземним елементом. У випадку, якщо спадкові правовідносини ускладнені іноземним елементом, основним методом правового регулювання таких правовідносин є колізійний метод. Зазначеної думки притримується, зокрема, А. В. Альошина [1, с. 39], Н. Кулак [3, с. 153], Т. С. Хороша [6, с. 54-55]. Остання вчена зазначає, що поряд із колізійним методом правового регулювання міжнародних спадкових правовідносин є також матеріально-правовий метод (метод уніфікації), який функціонує відповідно до якого за рахунок дії одноманітних матеріально-правових правил поведінки, які спочатку створюються державами шляхом узгодженням їх волі у формі міжнародного уніфікованого договору, і згодом інкорпорується національним правом держав-учасниць [6, с. 55].

Література:

1. Алешина А. В. Коллизионные вопросы наследования по закону в международном частном праве: Дисс. ... кандид. юрид. наук; спец.: 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право. С-П., 2006.
2. Корнеева И. Л. Наследственное право Российской Федерации: Учеб. пособие. М.: Юристь, 2005.
3. Кулак Н. Аналіз джерел правового регулювання міжнародних спадкових відносин. *Jurnalul juridic national: Teorie si practica*. 2017. Decembrie.
4. Лисица В. Н. Наследственное право: монография. Новосибирск: Новосибирский гос. ун-т, 2011.
5. Попова О. П. Наследственное право: учебное пособие. Хабаровск: Изд-во Тихоокеан. гос. ун-та, 2012.
6. Хороша Т. С. Реалізація спадкових прав у міжнародному приватному праві: дис. ... канд. юрид. наук; спец.: 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Івано-Франківськ, 2016.
7. Черемных Г. Г. Наследственное право: учебник для СПО. М. : Издательство Юрайт, 2017.

ІМУНІТЕТ СВДКА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЙОГО ПРАВОВИЙ СТАТУС

Гайдей І. О.

студентка III курсу

*Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України*

Дяченко С. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Юридична наука розкриває питання імунітету свідка в цивільному процесі як невід'ємну частину справедливого судочинства. Для глибшого розуміння даного правового інституту варто дослідити нормативно-правову базу, яка в свою чергу регулює питання імунітету. Лише окремі вчені розглядають дане питання, а саме С.П. Погребняк,